

Komunikačné stratégie

Rodič môže v komunikácii s dieťaťom vystupovať v rôznych rolách, podľa prístupu, ktorý k dieťaťu má a podľa spôsobu, ako s ním komunikuje, ako ho berie ako komunikačného partnera.

Pomocník	predpokladá potreby dieťaťa, robí všetko za dieťa
Naháňač	nemá čas na komunikáciu s dieťaťom
Učiteľ	učí dieťa farby, čísla, pravidlá hry, funkcie predmetov
Riaditeľ	riadi činnosť dieťaťa, hovorí mu, čo a ako má robiť
Povzbudzovač	za všetko dieťa chváli
Pozorovateľ	ticho ponecháva dieťa hrať sa
Partner	aktívne sa zapája do hry a komunikácie s dieťaťom, stimuluje jeho vývin

toto chceme dosiahnuť
↙

JEDNOTLIVÉ KOMUNIKAČNÉ STRATÉGIE

Stratégie zamerané na dieťa alebo "z očí do očí"

Povedzte si to z očí do očí
Počkajte ešte chvíľku
Sledujte záujem dieťaťa
Opakovanie je matka múdrosti

Stratégie ľahšieho porozumenia alebo reč tela

Vyladte sa na správnu rečovú úroveň

Stratégie výmen alebo "raz Ty raz ja"

Viem čo si myslíš
Zrkadlenie bez zrkadla

Stratégie nových pojmov alebo "nálepky"

Staňte sa komentátorom
Nálepky

Stratégie rečového vzoru alebo "modelovanie"
Stratégie konverzácie alebo otázky a odpovede

Stratégie zamerané na dieťa

Tieto stratégie sa dajú využiť v každom vývinovom štádiu dieťaťa a slúžia na vytvorenie priaznivej atmosféry pre komunikáciu a na možnosť sa o svojom dieťati dozvedieť viac.

POVEDZTE SI TO Z OČÍ DO OČÍ

priblížiť sa dieťaťu fyzicky, dať sa do polohy ako je ono
ľahnúť si na zem a pozorovať svet z jeho perspektívy
byť dieťaťu tvárou v tvár, aby videlo náš výraz, pohyb pier a pod.
dieťa bude lepšie vedieť, kam sa v tom momente pozeráme
nám bude lepšie spozorovať na ňom jeho emócie, náladu

POČKAJTE EŠTE CHVÍLKU

je náročná preto, lebo dospelí vypĺňajú ticho v domnienke, že toto je zlé
dieťaťu pomáhajú k odpovedaniu otázkami, nabádajú ho a keď sa dieťa
nechytá, v konečnom štádiu odpovedajú zaňho
dieťa potrebuje oveľa viac času na odpoveď, nie 1 sekundu
nerobiť všetko za dieťa (počkať, kým ho vyložíme na hojdačku, kým mu dáme
keks, kým mu zapneme telku, opať hodíme loptu atď.)
keď počkáme, dieťa nám v konečnom štádiu ukáže, čo vlastne chce
(pohľadom, pohybom)
ak dieťa neodpovedá, znova sa opýtať a narátať v duchu do 10
ak aj tak nereaguje, nevádi, učí sa tak trpezlivosti

SLEDOVAŤ ZÁUJEM DIEŤAŤA

podstatou je záujem dieťaťa, pretože ak o niečo prejavuje záujem, je to ideálna
chvíľa na okomentovanie danej situácie a tak priradiť slová k jeho
myšlienkam
pozorovať dieťa, na čo sa pozerá, ako sa tvári, "počúvať", čo nám chce povedať
nasledovanie jeho záujmu nám pomôže sa dostať na jeho úroveň, na
jeho "vlnovú dĺžku"
nechať dieťa vybrať si knižku, ktorú chce aby sme mu prečítali, hračku, s ktorou
sa chce hrať, pri kŕmení sa nesústrediť len na jedlo ale na to, čo nám
chce dieťa povedať napr. špinavými rukami, spadnutou lyžičkou a pod., nechať
dieťa experimentovať s ceruzkou, neovládať jeho ruky

OPAKOVANIE JE MATKA MÚDROSTI

deti sa najlepšie učia nové slová alebo pravidlá materinského jazyka, keď
počujú alebo zažijú opakovane
vytvárať komunikačné situácie také, ktoré poskytujú možnosť sa vracieť k novým
slovám
vynikajúcim prostredím na neustále opakovanie komunikačných situácií je
vytváranie rutín, keďže ide o predpokladaný sled udalostí, dieťa vie časom
predpokladať nasledujúci krok (napr. schovávačka, kolo-kolo, rutiny
s hračkami ako bublifuk, veža z kociek, nafukovanie balónov
alebo jedenie, kúpanie, obliekanie atď.)
dieťa treba do rutín zahrňovať (napr. pri upratovaní), ku každému kroku rutiny
pridávať slová, komentovať ju

Stratégie ľahšieho porozumenia alebo reč tela

Stratégie pomáhajúce dieťaťu porozumieť reči dospelých. Tu patria určite gestá, ktoré v prvom rade dieťa zaujmu.

VYLAĎTE SA NA SPRÁVNU REČOVÚ ÚROVEŇ

jedna z najdôležitejších stratégií vôbec

je dôležité spomaliť tempo reči (nie však neprirodzene) a prispôbiť dĺžku viet aktuálnej vývinovej úrovni dieťaťa
hovorí vo vetách, ktoré sú len o kúsok zložitejšie ako je jeho úroveň, aby napredoval

keď dieťaťu nerozumieme, tak

vyhnúť sa negatívnym hodnoteniam
požiadať dieťa, aby vetu zopakovalo
požiadať, aby ukázalo, o čom hovorí
povedať, aby vetu zopakovalo
vyhovorí sa, prečo nerozumieme
priznať porážku
modelovať

Stratégie výmen

Rozhovor je založený na výmene konverzačných rolí, raz hovoríme, raz počúvame. Dieťa sa pritom musí naučiť pravidlá takejto výmeny. Spočiatku ide o výmeny vrámci gest a pohybov tela, neskôr slov. Okrem iného sa tu dieťa učí vymieňať si rely, čo je podstatné pre komunikáciu neskôr.

Medzi vhodné aktivity pri ktorých možno využívať túto stratégiu sú napr. hra s loptou, stávanie a zhadzovanie veže z kociek, skladanie skladačky, ukazovanie na obrázky v knižke atď. Najskôr je potrebné sa zapojiť do hry s dieťaťom a počkať, kým ono niečo neurobí ako prvé. Potom sa chopíme svojej úlohy my, aby dieťa videlo, ako sa roly vymieňajú.

VIEM, ČO SI MYSLÍŠ

je dôležité oceniť každý komunikačný zámer a pokus dieťaťa, i keď mu nie vždy rozumieme

vždy sa treba posnažiť čo najlepšie interpretovať komunikačný zámer dieťaťa, aby neostalo v dojme, že ho ignorujeme, mohlo by sa stať apatické voči komunikácii

najdôležitejšie pri prechode od nezámernej komunikácie k zámernej rovnako je tu dôležité všímať si prejavy dieťaťa od zvuku, cez pohľad k pohybom rúk, tela

treba reagovať na každý podnet, ktorý dieťa zo seba vydá a zverbalizovať to, ako sme interpretovali jeho pokus

ZRKADLENIE BEZ ZRKADLA

napodobňovanie pohybov, výrazov tváre, zvukov
najmä v počiatočných štádiách vývinu
rozvoj zámernej komunikácie, hrové schopnosti, porozumenie, prvé slová
napodobňovať je jednoduché, zložitejšie je v ňom vytrvať

Stratégie nových pojmov

Dieťa sa učí nové slová na základe skúsenosti s okolitým svetom, s ľuďmi a predmetmi v ňom prostredníctvom všetkých svojich zmyslov. Po skúsenosti príde porozumenie a až potom sa dieťa naučí slová vyslovovať.

STAŤ SA KOMENTÁTOROM

opisovať deje, udalosti a predmety, ktoré práve dieťa pozoruje
komentovať prostredie, ktorým prechádzame, činnosť, ktorú práve robíme
alebo ktorú robí dieťa
nesmieme ale zabudnúť na nutnosť prispôbiť dĺžku ich prehovorov vývinovej
úrovni dieťaťa a nechcieť od neho, aby po nás opakovali

NÁLEPKY

ak sa dieťa naučí nejakým novým slovám (predmety, osoby, javy), potrebuje
tieto počuť niekoľkokrát
treba teda nálepkovať tie veci, ktoré dieťa v tom momento práve zaujímajú a
vyhýbať sa všeobecným slovám ako tam, tie, ten a pod.
pomenúvanie ako také nestačí, dieťa potrebuje o danej veci počuť viac ako len
to, ako sa volá, preto premostujeme poznané s nepoznaným (hovorím
o hlavných črtách komentovanej veci)
slovo používať opakovane v rôznych vetách a situáciách

Stratégie rečového vzoru

MODELOVANIE

Táto stratégia je založená na poskytovaní modelov, vzorov správnych slov a viet materinského jazyka. Dieťa sa tak učí správnu výslovnosť jednotlivých zvukov, nové slová, osvojuje si správne používanie slovných kombinácií a viet, gramatiku.

Stratégiu omdelovanie je možné používať vo všetkých vývinových štádiách, nezáleží na tom, či dieťa komunikuje zámerne, nezámerne alebo v rámci gest. Zároveň je treba modelovať reč, ktorá je blízka vývinovej úrovni dieťaťa, pričom vety modelovať do oznamovacích, nie opytovacích. Modelovať treba aj vtedy, keď dieťa niečo nesprávne vysloví, pritom sa vtedy treba držať toho, že negatívne nehodnotíme, len opravíme. Veľa rodičov totiž rado opakuje po deťoch "maznavú reč", ak toto robia ale spravidla, posilňujú u dieťaťa nesprávne návyky.

Stratégie konverzácie

OTÁZKY A ODPOVEDE

Táto stratégia pomôže dieťaťu zotrvať dlhšie v konverzácii a sú určené najmä deťom vo vyšších vývinových štádiách. Otázky však používať len vtedy, keď od dieťaťa naozaj očakávame odpoveď, nie len aby reč nestála.

Rodičia kladú dieťaťu príliš veľa otázok a aj také, ktoré ich do konverzácie moc nedostávajú, rýchlo ich zodpovedajú a rýchlo sa tak dostanú z konverzácie von. Niekedy je lepšie dieťa dostať do rozhovoru vhodným komentárom ako otázkami.

Medzi takéto patria napr. otázky, ktoré dieťa testujú (čo to je? akej to je farby?), ktoré si samy odpovedajú (chceš čajík, však?), ktoré sa týkajú zjavných vecí (čo robíš?, keď vidíme, čo robí), ktoré dieťa bombardujú (čo je to? 3x), ktoré sú zle načasované (napr. keď dieťa venuje pozornosť niečomu inému) Dobré otázky sú také, ktoré umožnia dieťaťu pokračovať v rozhovore a zároveň sú primerané vývinovej úrovni dieťaťa.

Ide o otázky, ktoré:

- vytvárajú atmosféru očakávania
- ponúkajú výber
- podporujú v dieťati premýšľanie
- interpretujú zvedavosť
- sa týkajú pocitov a názorov
- podporujú tvorivosť, ktoré nemajú len jednu možnosť na odpoveď
- umožňujú dieťaťu odpovedať rôznymi spôsobmi

Ak vidíme, že dieťa nám na naše otázky chce odpovedať, ale nevie ako na to, treba mu napovedať. Napr. prvou časťou slova, alebo položením otázky, ktorá mu dáva na výber. Dieťa však nikdy nenútiť k tomu, aby po nás opakovalo.